

інвестицій.

ТНК прагнуть розширити корпоративну мережу за допомогою доступу до сировинних та трудових ресурсів і обійти національний захист вітчизняних виробників, а відтак, необхідно не допустити впливу ТНК на політичне життя країни та лобювання ними власних інтересів у законотворчому процесі, обмежити монополізацію окремих секторів економіки, захистити і підтримати вітчизняного виробника та українського споживача, заборонити хижацьке використання ресурсів.

Варто відмітити і той факт, що керівництво

ТНК не бажає створювати дочірні підприємства у країнах, які мають несприятливий інвестиційний клімат. Отже, перед Україною стоїть ряд вагомих завдань щодо покращення інвестиційного клімату в країні за допомогою політичних, економічних, правових інструментів регулювання суспільної діяльності і визначити вектор направлення співробітництва і розвитку діяльності транснаціональних корпорацій на її території, що покращить подальший об'єм інвестицій а також капіталовкладень в економіку держави.

Список використаної літератури:

1. Ленский Е.В. Транснационализация капитала./ Е.В. Ленский; под ред.О.Н. Сосковца. — Мн.: Армита-Маркетинг, Менеджмент, 2008. — 326 с.
2. Лук'яненко Д. Г. Економічна інтеграція і глобальні проблеми сучасності : навч. посібн. / Д. Г. Лук'яненко. — К. : КНЕУ, 2005. — 204 с.
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. Субботин А.К. Границы рынка глобальных компаний / А.К. Субботин. — М.: Едиториал УРСС, 2004. — 328 с.
5. International business. — NY. : Dryden Press, 2005.
6. World Investment Report 2009: United Nations Conference on Trade and Development. - New York and Geneva, 2010.
7. Schumann G. TNCs and employment / G. Schumann // The Centre on Transnational Corporations Reporter. — 2008. — №26. — P. 60-72. 11].
8. Rugman A.M. Forty years of the theory of the transnational corporation / A.M. Rugman // Transnational corporations. — 2009. — Vol.8. — No.2. — P. 29-41., с. 34.

В статье раскрыта сущность транснациональных корпораций. Проанализировано поступление прямых иностранных инвестиций в Украину и приведён перечень ТНК, которые работают на её территории. Рассмотрено положительное и отрицательное влияние их деятельности на национальную экономику. Предлагается усиление контроля деятельности иностранных компаний на территории Украины.

Ключевые слова: транснациональные корпорации, позитивное и негативное влияние, национальная экономика, иностранные инвестиции.

The essence of transnational corporations is revealed in the article. Positive and negative effect of their activities on the national economy is considered. Direct foreign investments receipts to Ukraine are analyzed. The improvement of state control under activity of foreign companies in Ukraine is proposed.

Keywords: transnational corporations, positive and negative effect, national economy, foreign investments.

Рецензент: д.е.н., професор Михайлова Л.І.

Дата надходження до редакції: 16.03.2012 р.

УДК 338.436:339.924

СТРАТЕГІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ ДО СВІТОВОГО СПІВТОВАРИСТВА

Т. В. Устік, к.е.н., доцент, Сумський національний аграрний університет

Висвітлено сутність та види конкурентоспроможності фермерських господарств. Визначено фактори її формування. Обґрунтовано шляхи її досягнення.

Постановка проблеми. В умовах вступу України до СОТ важливе значення має забезпечення конкурентної спроможності аграрних підприємств. При цьому велика увага приділяється стратегії розвитку та конкурентоспроможності

великих аграрних господарств. Як показують наші дослідження, всебічний огляд літератури, фермерські господарства не достатньою мірою вивчені. Вони займають значну площу сільськогосподарських угідь, відіграють велику роль у ви-

бництві продукції і мають великий потенціал. Тому в перспективі важливе значення матиме забезпечення конкурентоспроможності фермерських господарств.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Значний внесок у розв'язання проблем інтеграції України у світове співтовариство та розроблення стратегій входження у світові господарські структури зробили науковці А.Філіпенко, С.Злупко, С.Мочерний, С.Авдашева, В.Кронін, А.Михальов, В.Нємцов, Є.Злобін та інші. Питання щодо наслідків вступу до СОТ для сільськогосподарських товаровиробників та основні напрями аграрної політики України в рамках даного процесу знайшли своє відображення у працях О.Бородіної, С.Дем'яненка, В.Галушко, Т.Зінчук, С.Зоря, С.Кваша, О.Могильного, О.Нів'євського, Т.Осташко та ін.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розроблення стратегії підвищення конкурентоспроможності підприємств аграрного сектора економіки є нині одним із найважливіших народногосподарських завдань. Актуальність забезпечення конкурентоспроможності аграрних підприємств нині сягає свого апогею через близьке приєднання України до Світової організації торгівлі. Конкурентоспроможність вітчизняних аграрних товаровиробників на світовому ринку знаходиться на порівняно невисокому рівні через недостатню матеріально-технічну забезпеченість, невисоку кваліфікацію трудових ресурсів, використання застарілих технологій, неврегульованість кредитного механізму.

Найважливішою стадією у процесі забезпечення конкурентоспроможності підприємств є оцінка їхнього поточного стану. Традиційні методи, які використовуються для цього, або не дають очікуваного результату за сучасного рівня розвитку аграрної сфери, або розраховуються простим порівнянням із базовим підприємством таких факторів, як конкурентоспроможність продукції підприємства, як фактори виробничого, маркетингового, фінансового, трудового та іншого характеру.

На нашу думку, жодна з методик оцінки конкурентоспроможності не дасть очікуваного результату за сучасного рівня розвитку аграрного сектора економіки України, тому конкурентоспроможність підприємства, виходячи з її економічної природи, слід поділяти на потенційну конкурентоспроможність і конкурентоспроможність продукції. Конкурентоспроможність підприємства – це можливість забезпечувати випуск і реалізацію продукції, яка за своїми ціновими й неціновими факторами приваблює за продукцію підприємств конкурентів, а потенційні можливості продукції забезпечити конкурентоспроможність при зміні ринкової ситуації і попиту споживачів – це потенційна конкурентоспроможність. Зовнішнім виявом конкурентоспроможності підприємства є конкуре-

нтоспроможність продукції, яка характеризує, наскільки успішно підприємство реалізовує свій потенціал.

Оцінка конкурентної позиції аграрного підприємства на ринку здійснюється з метою визначення подальшої його конкурентної стратегії. Конкурентні стратегії дозволяють господарству зайняти стійку позицію у боротьбі з конкурентами.

Успішна конкурентна стратегія підприємства повинна передбачати:

- правильний вибір типу конкурентної стратегії (ідентифікацію конкурентних переваг, стратегію формування ринку і роботи з покупцями і т. ін.);
- визначення адекватних інструментів підвищення якості продукції (відповідність вимогам конкуренції, міжнародним нормам і стандартам вимог споживачів);
- досягнення злагожденості в управлінні підприємством (побудова цілісної системи стратегічних цілей, задач, пріоритетів та інструментів їх реалізації);
- забезпечення належного економічного аналізу (з метою виявлення ефективності роботи, прогнозування динаміки підприємства, аналізу і прогнозування ситуації на ринках і т. ін.);
- забезпечення відповідної трудової мотивації персоналу (а також мотивації до підвищення рівня кваліфікації).

Починаючи з 2002 року, в сільському господарстві України намічаються позитивні тенденції – поступовий вихід із затяжної системної кризи і нарощування обсягів виробництва. Та незважаючи на це, невирішеними залишаються такі проблеми, як виснаження ресурсного потенціалу та брак коштів. Необхідність швидких та радикальних змін щодо ситуації в аграрному секторі загострюється поступовою інтеграцією української економіки у світове співтовариство. Стратегічною ціллю державної політики став вступ України до СОТ. Його неминучість обумовлює необхідність не лише визначення наслідків, а й глибокого аналізу можливості швидкої адаптації до цього процесу сільськогосподарських товаровиробників, які вже сьогодні готові використати переваги, що надасть їм вступ до СОТ, але не готові стикнутися з можливими загрозами та негативними наслідками.

Одним з наслідків інтеграції України у світове співтовариство стане зростання конкуренції національних товаровиробників з імпортерами в результаті відкритості продовольчого ринку. В ринкових умовах даний процес об'єктивно вважається позитивним, проте сучасний стан більшості сільськогосподарських підприємств (деградація земельних ресурсів, низька техніко-технологічна оснащеність та ефективність виробництва) не дозволить їм підтримувати власну конкурентоспроможність та економічну стійкість, зокрема конкурувати з іноземними виробниками сільськогос-

подарської продукції.

На думку експертів, найменш конкурентоспроможними на внутрішньому ринку після приєднання до СОТ виявляться виробники молока, яєць, м'яса, картоплі, овочів та фруктів [2]. За даних умов підвищення конкурентоспроможності підприємств потребує належного фінансування. Нині ж основним джерелом інвестицій аграрних підприємств є їх власні фінансові засоби, що обумовлює необхідність покращення фінансового стану та підвищення економічної стійкості. Підприємствам доцільно формувати й використовувати власні резерви, зокрема шляхом диверсифікації своєї діяльності. Це дозволить отримати більші прибутки від якіснішої різноманітної продукції та більш широкого асортименту, раціональніше використовувати наявний ресурсний потенціал.

Поряд з цим сільськогосподарським підприємствам доцільно використовувати вже наявні конкурентні переваги, що частково сприятимуть захисту внутрішнього ринку:

- відсутність інфраструктури надходження та розподілу значних обсягів імпоротної сільськогосподарської продукції у регіонах;
- суттєві транспортні витрати на доставку імпоротної продукції в порівнянні з продукцією місцевого виробництва;
- невисока купівельна спроможність та традиційні уподобання населення, зокрема, у виборі продуктів харчування.

У більшості розвинених країн особливо ЄС, США, Японії активну участь у вирішенні проблеми підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору приймає держава, оскільки їх сільськогосподарська продукція загально визнано є неконкурентоспроможною, порівняно з іншими суб'єктами зовнішнього ринку [3]. Для даних країн звичною практикою стало штучне підвищення конкурентоспроможності товаровиробників за допомогою дотацій та експортних субсидій, що дозволяє продавати продукцію за демпінговими цінами. Вітчизняне сільськогосподарське виробництво без цілеспрямованої державної підтримки також не здатне бути конкурентоспроможним, тим більше порівняно з іноземною продукцією. Воно потребує активної підтримки через податки, підтримку цінового паритету, пільгове кредитування, цільове фінансування та інші методи.

Зокрема необхідним є внесення корективів в аграрну політику стосовно фінансової підтримки сільськогосподарських підприємств.

Відповідно до Угоди про сільське господарство, заходи внутрішньої підтримки доцільно класифікувати залежно від впливу на виробництво і торгівлю. Заходи "жовтої скриньки", фінансування яких Україна матиме зобов'язання скоротити, оскільки вони справляють "викривлюючий" вплив на виробництво і торгівлю, протягом останніх років, навпаки, мають тенденцію до зростання.

Таким чином, стає цілком очевидним факт, що приєднання України до СОТ справлятиме суттєвий вплив на конкурентоспроможність аграрного сектору. Це обумовлює необхідність розробки та впровадження ефективного та відповідного до вимог СОТ механізму захисту вітчизняних виробників, що включатиме заходи державного протекціонізму та засоби, які доцільно активізувати на рівні окремих підприємств. Державна підтримка конкурентоспроможності сільського господарства в свою чергу повинна включати заходи щодо:

- гармонізації стандартів на продукцію із світовими, впровадження систем контролю за безпечністю і якістю продукції, вдосконалення системи оцінки відповідності;
- гарантування рівних умов підтримки всім сільськогосподарським виробникам;
- збільшення фінансування бюджетних програм "зеленої скриньки";
- гарантування особливого режиму для розвитку стратегічно важливих галузей сільського господарства;
- стимулювання внутрішнього попиту на продукцію вітчизняних товаровиробників.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Основними факторами конкурентоспроможності фермерських господарств є: величина агресурсного потенціалу територіального розміщення; стан матеріально-технічного забезпечення; прибутковість господарства. Державна підтримка фермерських господарств, вдосконалення нормативно-правової бази функціонування, заохочення вітчизняного виробника, дотації є засобом досягнення конкурентоспроможності. З їх допомогою фермерські господарства зможуть зайняти певний спектр виробництва та експорту продукції.

Для підвищення конкурентної спроможності фермерських господарств слід більше уваги приділити диверсифікації виробництва та розвитку альтернативних видів діяльності, підвищенню якості продукції, що випускається.

Список використаної літератури:

1. Дадашев Б. Конкурентоспособность АПК Украины // Международный с.-х. журнал. – 2003. – № 6. – С.32 – 34.
2. Кваша С. Конкурентоспроможність вітчизняної аграрної продукції в умовах вступу до СОТ // Економіка України. – 2003. – №10. – С.79 – 85.
3. Мазур Н.А., М.В.Місюк. Конкурентоспроможність виробництва с.-г. продукції та основні напрями її підвищення // Економіка АПК. – 2007. – №2. – С.123-127.

4. Максимова Е.В. Конкурентоспособность национальной экономики // Студенческий вестник аграрных наук. – 2006. – №11. – С.45-46.
5. Міжнародна економіка: Підручник/ за ред. А.П.Румянцева. – 3-те вид., переробл. і допов. – К.:Знання, 2006. – 479с.
6. О.Л.Притикина, Ю.М.Стасюк, О.В.Щипанова. Інноваційна політика України та інтеграція до ЄС // Фінанси України. – 2005. – №5. – С.36-43.
7. Проблемы и перспективы агропромышленной интеграции в СНГ// Международный с.-х. журнал. – 2004. – №7. – С.14-16.
8. Статівка А. Сільське господарство України та його інтеграція в міжнародні с.-г. й торгівельні організації: проблеми і питання // Право України. – 2003. – №4. – С.42-45.

Освещены сущность и виды конкурентоспособности фермерских хозяйств. Определены факторы ее формирования. Обоснованы пути ее достижения.

The essence and kinds of competition on farms have been studied. The main factors forming the competitiveness and the ways of its achievement have been grounded.

Рецензент: к.е.н, доцент Жмайлов В.М.

Дата надходження до редакції: 16.04.2012 р.